

Öner Ünalın (5 Ocak 1935, Bursa - 27 Ocak 2011, Ankara)

Bursa Erkek Lisesi ve Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesini bitirdi. ABD’de eğitim dalında master yaptı. Öğretmen, teknik eleman, danışman ve yönetici olarak çalıştı. 1988’de emekli oldu.

1965’te “Karıncayı İncitmeyen Adam” öyküsüyle Yunus Nadi Armağanı kısa öykü birincilik ödülünü aldı.

Almanca ve İngilizceden bilimsel yapıtlar çevirdi: Charles Darwin’den *Türlerin Kökeni, İnsanın Türeyişi, Seksüel Seçme*; A. Einstein-L. Infeld’den *Fiziğin Evrimi*; K. Marx’tan *Matematiksel Elyazmaları*; F. Engels’ten *Ütopik Sosyalizm ve Bilimsel Sosyalizm*; Marx, Engels, Lenin’den *Marksizm, Kadın ve Aile...* gibi.

Ünalın dil ve politika üstüne yazdığı inceleme ve denemelerinin bir bölümünü *Dil ve Politika*; gene dil üstüne günlük biçimde yazdığı kısa denemelerini *Dil Günlüğü* adıyla kitaplaştırdı. Darwin’in bilim tarihindeki yerini *Darwin Ne Yaptı* adlı kitabında anlattı.

Öner Ünalın’ın Almandan yaptığı *1902 Doğumlular* çevirisi, ilk olarak 1970’te (Toplum Kitabevi) yayınlanmıştır.

Eserin özgün adı:

Jahrgang 1902

ÇEVİRİNİN ÖNCEKİ BASIMLARI:

1970, Toplum Kitabevi

1981, Can Yayınları

1997, Saypa Yayınları

ERNST GLAESER

1902 DOĞUMLULAR

ROMAN

TÜRKÇESİ

ÖNER ÜNALAN

yordam
edebiyat

Yordam Edebiyat: 4 • 1902 Doğumlular • Ernst Glaeser
ISBN 978-605-172-156-9 • *Türkçesi*: Öner Ünalın
Düzeltilme: Yağmur Yıldırımday • *Kapak ve İç Tasarım*: Savaş Çekiç
Sayfa Düzeni: Gönül Göner • *Birinci Basım*: Eylül 2016
© Wallstein Verlag, Göttingen 2013 © Yordam Kitap, 2016

Yordam Kitap Basın ve Yayın Tic. Ltd. Şti. (Sertifika No: 10829)
Çatalçeşme Sokağı Gendaş Han No: 19 Kat:3 34110 Çağaloğlu - İstanbul
Tel: 0212 528 19 10 • **Faks:** 0212 528 19 09
W: www.yordamkitap.com • **E:** info@yordamkitap.com
www.facebook.com/YordamEdebiyat • www.twitter.com/YordamEdebiyat

Baskı: Yazın Basın Yayın Matbaacılık Turizm Tic.Ltd.Şti. (Sertifika No: 12028)

İ.O.S.B. Çevre Sanayi Sitesi 8. Blok No:38-40-42-44

Başakşehir - İstanbul

Tel: 0212 5650122

1902 DOĞUMLULAR

ROMAN

SUNUŞ

Öner Ünalın

20. yüzyılımızın önemli Alman yazarlarından E. Glaeser, 1902'de, Güney Almanya'da, Butzbach'ta doğdu. Savaş düşmanını tutumu ve politik düşünceleri dolayısıyla yapıtları Hitler Almanya'sında yasaklandı ve yakıldı. Glaeser yıllarca yurdundan uzak yaşamak zorunda kaldı. Yapıtlarının birçoğu dış ülkelerde yayımlanabildi.

Glaeser'in başlıca yapıtları şunlardır: *Frieden* (Barış), roman, 1933'te Almanya'da yakıldı. *Der Letzte Zivilist* (Son Sivil), roman, Almanya'da yasaklandı, 1936'da İsviçre'de basıldı. *Das Gut im Elsass* (Alsas'taki Çiftlik), büyük öykü, 1933'te Almanya'da yakıldı. *Das Jahr* (Yıl), büyük öykü, Almanya'da yasaklandı, 1937'de Zürich'te basıldı. *Das Unvergaengliche* (Kalımlı), öyküler, Almanya'da yasaklandı, Amsterdam'da basıldı. *Das Kirschenfest* (Kiraz Bayramı), öyküler ve *Jahrgang 1902* (1902 Doğumlular) roman, 1933'te Almanya'da yakıldı.

Jahrgang 1902 (1902 Cari Yılı), dilimize 1902 Doğumlular adıyla çevrildi. Bu, yazarın dilimize çevrilmiş ilk yapıtıdır. Burhan Arpad, daha önce, bu romandan çarpıcı bir parça çevirip yayımlamış ve Glaeser'i kısaca tanıtmıştır. (*Adımlar*, İlkânun 1943, sayı, 8). *Garp Cephesinde Yeni Bir Şey Yok*'un Erich Maria Remarque'in yazarlık yaşamında yeri neyse, 1902 Doğumlular'ın Ernst Glaeser'in yazarlık yaşamındaki yeri de

odur. Bu roman, yazarını uluslararası üne kavuşturan yapıtlardandır. 1958'e kadar yirmi dört ülkede yayımlanmış, durmadan yeni baskıları yapılmıştır. *1902 Doğumlular*, bir zaman bölümünün türlü akımlarını, çelişkilerini başarıyla veren bir tablo olmanın ötesinde, yüzyılımızın bir kuşağın alinyazısı-romanıdır. Bu roman, Sovyetler Birliği, ABD, İngiltere, Fransa, Çin, İsveç, Norveç gibi ülkelerde, üniversite öğrencilerine inceleme konusu olarak verilmiştir. Glaeser, *1902 Doğumlular*'da, Birinci Dünya Savaşı'nın ortaya çıkardığı olaylar zincirini çok önceden vermeyi başarmış, 1914'te başlayan önemli toplumsal değişmelerin sonuçlarını yanılmadan görmüştür. Bugün olayları bilen herkes, bu romanın tarihsel bir değeri olduğunu da kabul edecektir.

BİRİNCİ KISIM

İLERİ YÜRÜYÜŞ

La guerre-ce sont nos parents...

Gaston P.

KIZIL BİNBAŞI

*S*azır ol! Sağdan say!”

“Bir – iki – Üç – Dört – Beş – Altı – Yedi – Sekiz – Dokuz –”

“On!” – Ferd’ di bu.

“On bir!” – Bu da bendim.

“On üç!..”

“Dur!”

Sınıf öğretmenimiz beden eğitimi öğretmeni Dr. Brosius sırayı gözden geçiriyor. Başını öne uzatıyor; gömleğinin aşırı kolalanmış sert yakasından baba hindiler gibi uzatıyor kırmızı boynunu. Sonra ayağını yere vuruyor, birkaç çakıl taşı sıçırıyor çevreye. Dr. Brosius’un kelebek gözlüğü sallanıyor, ama kulağının üstüne attığı gümüş köstek düşmekten kurtarıyor gözlüğü. Yanakları titriyor. Başlarımız dimdik, karşıya bakıyoruz. Yalnız birimizin yüzü kıpkırmızı.

“Silberstein! David Silberstein ile Ortakları Toptan Kumaş Ticarethanesi’nden Sayın Silberstein elbet! On ikiye kadar sayamaz. Çık ileri!”

Sınıfımızdaki tek Yahudi öğrenci Leo Silberstein ileri çıkıyor.

“Geç yerine!” diye gürliyor Dr. Brosius. “Hangi adımını attın önce?”

“Sol...”

“Askerlikte böyle mi yanıt verilir?” diye bağıyor Dr. Brosius. Bir itişte sıraya sokuyor Silberstein’ı.

“Başüstüne. Sol adımımı attım Sayın Dr. Brosius,” böyle durumlarda gözleri sulanıveren Leo yutkunuyor.

“İleri çık!”

Bu kez başarıyor Leo.

Leo önümüzde esas duruşta, yüzü kıpkırmızı selam veriyor.

“Şaşırdım Sayın Dr. Brosius.”

“Şaşırdın mı?” Dr. Brosius o ünlü kahkahalarından birini atıyor. “Şaşırmış? Sayarken ha! Sırada kaçınıcı olduğunu bilmiyorsun sen! Ayakta uyuyorsun..!”

“Sayıları hatırımda tutamam pek,” diyor Leo yavaşça. Başını eğiyor, dalgınlıkla sol ayağını yere sürtüyor.

“Benimle konuşurken esas duruşunu bozamazsın!”

Leo irkiliyor, toparlanıyor. Yanaklarından birkaç damla gözyaşı süzülüyor. Esas duruşta olduğu için silemiyor gözlerini. Brosius sırtıyor, olduğu yerde ileri geri bir iki kez sallandıktan sonra yüzünü ekşiterek zavallı çocuğun çevresini dolanıyor. Esas duruşta, sessiz hıçkırıklarla sarsılan Leo’ya bakarak alaylı alaylı:

“Muharip sınıflara giremez ya...” diyor. “Belki ulaştırmaya ayrılır...”

1914 yılında ulaştırmaya ayrılmak, bir Alman genci için orduya alınmamak gibi aşağılatıcı bir şey. Brosius, Silberstein’in çevresini alaylı alaylı sırtarak üç kez daha dolanıyor. Leo ağlanacak durumda. Havı dökülmüş ceketinin altında korsesi-nin çarpıklığı belli oluyor. Sıska bacakları, burunları yanlara çevrilmiş kocaman ayakkabılarına gömülmüş. Omuzlarını bir şeyden sakınır gibi kaldırmış. Sol omuzu düşük. Boynu kirden kararmış. Leo, yüzünden başka yerlerini yıkamayı

sevmez. Yalnız gözleri, özellikle saçları güzel: Kara akik gibi parlak.

Brosius başını sallıyor. Leo'nun tam karşısına geçip genzinden konuşarak diyor ki:

“Sen sayı saymayı beceremezsen ne olur bunun sonu yavrucuğum? Rahat, uzun günler boyunca para saymaktan başka işi olmayan babacığın ne der buna? Ha?..”

Brosius biraz eğiliyor, sol bacağına kaldırıyor, sırtını kamburlaştırıyor, gözlüğünü burnunun ucuna kaydırıyor; sonra avuç dolusu çil altın sayarmış gibi başparmağını işaret parmağına sürtüyor.

Birkaç kişi kıkırdıyor.

Bay Brosius bütün kentte alaycılığı ile tanınır. Donanma Derneği'nin şenliklerinde, önemli konuk olarak yaptığı nükteli konuşmalar herkesi kırar geçirir. Brosius, hayvan seslerini de çok güzel yansıtar. Tirol köyleri üstüne yazılmış piyesler oynayan gazinolarda sahne gerisinden kahramanların tanıtılması işini kimse onun gibi yapamaz. Kır eğlencelerinde çok daha başarılıdır. Hanımların isteği üzerine öküzlere verdiği aslına uygun karşılıkların hayvanlara etkisi hayranlıkla izlenir. Kentimizin en varlıklı mirasçısı olan Hainstadt'ların kızı ona karşı pek lütfekârdır. Yedek subaydır Brosius. Heidelberg'teki bir birlikte, erdenliğinin yanı sıra yanaklarının kadınısı pürüzsüzlüğünü de yitirmiştir. Sınıfımızda Brosius'un şakalarına gülmemeye cesaret eden tek kişi Ferd v. K.'dir. Onun için Ferd'i elinden geldiği kadar küçük düşürmeye çalışır.

Esas duruştaki küçük Leo Silberstein, önümüzde hüngür hüngür ağlıyor. Yalnızca elleri garip bir öfke içinde kımıl kımıl. Brosius onu alaylı bir acımayla süzüyor. Birdenbire görev sırasındaki ciddiliğini takınıyor, gözlüğünü düzelterek buyuruyor:

“Sağdan sayarken üçtür ayakta uyuduğu için Silberstein yirmi beş kez çöküp kalkacak!”

“Rahat!” diyor bize, sonra Silberstein’in önüne dikilip saymaya başlıyor:

“Bir, iki üç...”, “Bir, iki, üç...”

Leo beş kez doğru olarak çöküp kalkıyor. Sonra titrediğini fark ediyorum. Dizleri kesiliyor. Başını öne düşüyor. Çöküp kalkarken yerde yuvarlak çukurcuklar açıyor ayak burunları.

Dr. Brosius gülüyor. “Hop, hop!” diye bağıyor. “Hadi bakalım Silberstein, göster bir Alman genci olduğunu..!”

Leo çok üzgün, umutsuz çabalıyor. Parmakları kuma gömülüyor. Gövdesi bükülüyor. Ama Brosius durdurmuyor işkenceyi:

“Olmuyor!”

“Alçak herif!” diye mırıldanıyor yanı başımda Ferd v. K.

Brosius, ayakta sallanan Leo’nun yanına gidip duruyor, kendi komutuna uyarak düzgün çöküp kalkmaya başlıyor. Besbelli bunu alay etmenin dik âlâsı sayıyor. Ama hiçbirimiz gülmüyoruz. Öylece duruyor, susuyoruz.

Birden Ferd’in sırtıttığını fark ediyorum. Ağzı kulaklarına varıyor. Keyifli keyifli soluduğunu duyuyorum. Kahkahayla gülmemek için kendini zorlamaktan gözleri yaşarmış. Beni dürterek Leo’yu gösteriyor. Lastik bir haciyatmaz gibi çöküp kalkıyor Leo. Yanında Brosius, 21. komutunu veriyor. Ama Leo yılmadan sıçrayıp duruyor. Bizim takım alabildiğine sırtıyor. Gülüp de askerce duruşumu bozmamaya uğraşıyorum. Çünkü Leo, Brosius’un artık karşısında durmadığını, hareketlerini denetleyemediğini fark eder etmez, işin kolayını buluyor: Üç denince topuklarını yere basıp, gövdesini dim dik tutarak dengesini bulmanın güçlüğünden kurtuluyor, üstelik

sıçraması için gerekli desteği sağlıyor. İnsan, Leo Silberstein bile olsa böyle 50 kez çöküp kalkabilir.

Brosius hiçbir şeyin farkında değil. Kendi hareketlerinin güzelliğine kapılmış. Yirmi beşinci çöküşünden sonra hızla sıçırıyor, ellerini çırpıyor, topuklarına basmayı bırakıp arta kalan gücüyle kusursuz çöküp kalkan Leo'ya korkunç bir şaşkınlık içinde bakakalıyor. Bir adım gerileyip elleriyle gözlerini kapatıyor.

"28..." soluyor Leo... "29... 30..." Kazanmanın yorgunluğu içinde yere yığılıyor, gözleri kapanıyor.

Brosius donakalmış. Boğazını açabilmek için üç kez öksürdükten sonra "Nasıl!" diyor. Yarım çember çiziyor yerde yatan Leo'nun çevresinde. "Nasıl?" diyor bir daha. Sonra, "Allah kahretsin!" deyip duruyor. Terli alını, kapalı gözleriyle yerde bitkin yatan Leo'yu gözden geçiriyor. Keyfi adamakıllı kaçıyor: Aşırı zorlanmadan çocuğun yüreği sıkışmış olabilir. Bunun sonu kötüye varabilir, diye düşünüyor Brosius, mesleğinden olmak kaygısına düşüyor. Basının, bir Yahudi öğrenciye yapılan böyle zararsız bir şakayı nasıl şişireceği bilinen bir şey. Basına sızmamalı, diye düşünüyor Brosius, rezalet çıkmamalı. Kendi durumundaki bütün insanlar gibi o da açıklıktan korkuyor. Öksürerek boğazını açıyor gene. "Hımmm!" diyor. Üç kez "Hımmm!" diyor. Bu sırada gömleğinin yeninden fırlamış kolalı manşetlerini sinirli el hareketleriyle düzeltiyor.

"Silberstein!" diye sesleniyor. "Ne'n var? Kalk bakim!" Leo kımıldamıyor. Brosius'un sesi gittikçe yumuşuyor.

"Silberstein, çok iyi yaptın, aferin yavrum! Kalk artık ama... Üşüteceksin kendini..."

Leo'nun benzi kül gibi.

"Allah için böyle olsun istemedim... Şaka ettim yalnızca... Sen şaka götüremez misin hiç? Kalk hadi Silberstein!"

Küçük Yahudi'yi, geleceğin ulaştırma eri olan zavallı Leo'yu sırtından tutup kaldırmak istiyor. Leo kaskatı kesilmiş.

“Su! Su getirin!”

Çeşmeye koşuyorum. Herkesin yüzünde bir kaygı.

“Başıma bu da mı gelecekti!” diye mırıldanıyor Brosius başını sallayarak.

“Çok zorlandı,” diyor birdenbire Ferd v. K. “Kalbi de zayıf zaten, ara sıra böyle olur.”

“Öyleyse beden eğitimi derslerine girmemesi gerekir!” diye bağıriyor Brosius; rahatlamış, doğruluyor. “Ben nerden bileyim! Benim kabahatim yok! Velilerinizin tutumuna aklım ermiyor. Allah kahretsin!”

“Oğulları ile alay edilmesin diye böyle davranıyorlar,” diyor Ferd.

Ama hiç kimse bir şey demiyor. Herkes Leo'ya bakıyor çünkü.

Brosius bağırarak ilenince irkiliyor Leo, gözleri fal taşı gibi açılıyor, kasları titreyerek ayağa kalkıyor, olduğu yerde sallanırken topuklarını vurup selam vererek çatlak bir sesle: “Buyurun Sayın Dr. Brosius!” diyor.

Ferd v. K. sıçıyor, tutuyor Leo'yu. Brosius gözlerini öğrencilere dikiyor. Yüzü rahat. Mendiliyle alnını kuruyor. Dizlerindeki tozları siltikten sonra dostça Leo'ya sokuluyor.

“Fenalık mı geçirdin Silberstein?”

Leo'nun benzi solmuş, gözlerinin altı morarmış. Otuz kez çökebilen kahraman, takımın tek Yahudisi, ulaştırma eri Leo gülümsüyor. Belirli bir neşeyle yanıt veriyor:

“Hayır, Sayın Dr. Brosius!” Ama sallanıyor o sırada.

“Peki,” diyor Brosius, “üstünde durulacak bir şey yok öyleyse. Yalnız, gelecek kez kalbinin yetersiz olduğunu önceden

söyle bana...” “Sonra,” diye ekliyor, “bu durum seni ulaştırma-ya ayrılmaktan da kurtarır...”

Leo başını dimdik tutuyor, iki kez yutkunduktan sonra, öğretmeninin gülümseyen yüzüne doğru “Başüstüne,” diyor, “ben, bir hiç olduğumu biliyorum.”

Brosius gülüyor. “Herkesin asker olması gerekli değil. Belki de sen iyi bir işadamı olacaksın. Silberstein Anonim Ortaklığı..?” Leo’nun yüzü kor gibi kızarıyor. Vurulmuş gibi iki büklüm oluyor.

O zaman Ferd sol kolunu kaldırıyor: “Affınızı dilerim, Leo’nun titremesi gittikçe artıyor.”

“Evine götürün öyleyse.” Dr. Brosius bana işaret ediyor.

Leo’yu duvarın dibine götürüp ayakkabılarını çıkarıyoruz. Ferd, çizmelerini giymesine yardım ediyor.

“Bırakın, bırakın,” diyor Leo; ama yardımımızı istemiyorsa bunu bize hiç çekinmeden söylemesi gerektiğini anlatıyor Ferd. O zaman gülümsüyor Leo, Ferd’in gür saçlarını avuçluyor.

Kollarına giriyoruz. “Taşıyalım mı seni?” diye soruyor Ferd.

“Hayır,” diyor Leo, ama sendeliyor.

Biz tam okulun sağ kapısından çıkarken, bahçeden Dr. Brosius’un sert komutları ile sağdan sayan takımın ateş gibi sıraladığı sayıların gürültülü yankıları işitiliyor. On üç denince Leo iki büklüm oluyor. Korkunç iki böğürdmeden sonra okul müdürünün ön bahçesini çevreleyen çite kusuyor.

Onu evine taşıyoruz. Annesi bize kocaman bir çörek veriyor. Sonra hekime telefon ediyor.

Ferd'e yoldaşlık ediyorum. Aylardan nisan, gök puslu. Tarlalarda çift süren köylüler beygirlere kamçılarını şaklatıyor. İlk çiçekleri püsküllenen fındıkların dallarında zorlu bir poyrazın ısıkları. Hava güzel, kadınların arabalardan dirgenlerle boşalttığı buğulu hayvan gübrelerinin kokusuyla dolu.

Kavaklı derede duruyoruz. Ferd'in ayakkabısının bağı kopmuş. Öylesine bağlayıveriyor. Çörekten bir parça ısıriyorum. Kentten çekiç sesleri, arada bir de dokuma fabrikasının, arabaların belirsiz gürültüleri geliyor. Hava sıkıntılı. Gökyüzünde yağmur yüklü kara bulutlar var. Yollarda evlerine dönen bisikletli işçi dizileri. Ferd v. K. önümde duruyor. Elleri meşin pantolonunun ceplerinde, sağ ayağı ile ak bir çakıl taşına vuruyor.

"Biliyor musun," diyor, "Brosius'un yaptığına alçaklık denir." Başımı sallıyorum. Çörek, göğsümde ufalanıyor.

"Küçük Leo ile alay etmek kolay elbet. Brosius da bilir bunu. Leo olanları anlatırsa babası ne yapacak? Brosius'un müdürle arası iyi. Değerli bir öğretmen sayılıyor. Babamın dediğine göre, Bakanlıkta da tutuluyormuş." Ferd v. K. yanıma oturuyor. İnce, uzun başı önüne düşüyor. Bacak bacak üstüne atıp hafiften ılık çalmaya başlıyor. Biliyorum ki önemli şeyler düşünüyor, çünkü sağ işaret parmağını burnuna dayamış.

Birden ayağa kalkıyor, söğüdün birinden bir değnek kesiyor. Körpe otlar arasında sarı sarı parıldayan birkaç aslan dişi çiçeğini değneğiyle biçerken, "Leo'yu korumalıyız..." diyor. Değneği yeniden otlara sallıyor.

"Elbette," diyerek Ferd'in önerisine coşkunlukla katılıyorum. "Leo iyi çocuktur. Daha geçenlerde Fransızca ödevini baştan sona kopya ettirdi bana. Biliyor benim dilek kipleriyle aramın iyi olmadığını."

Ferd bana dik dik bakıyor. “Leo’nun iyiliği söz konusu değil burada. Birçok iyi arkadaş var, ama onlar için parmağımı bile kıvıldatmam. Leo’yu koruyan kimse yok. Top oynarken bile çelme takarlar ona, tökezleyince de söverler. Her yerde horlanır. Herkes güler ona. Onu koruyan kimse yok da ondan. Yeğenim donanmada hizmet ediyor falan diyemez Leo. Babasının madalyası yoktur. Hekimlik yapan amcası falan da yok onun. Leo bizim gibi değil, her yerde alay ederler onunla. Bunu yaşamının olağan bir yanı saysa gerek. Onun için mutsuzdur. Ama Brosius onunla alay ederse, bilsin ki kendisiyle de alay edilecek.” Ferd alnını kırıştırıyor. Ağzı bıçak sırtı gibi. “Babam, güçsüzleri korumamın da ödevlerimden biri olduğunu daha yeni söyledi. Kendini savunamayacağı bilinen birine vurmak iğrenç bir şey. Brosius aşağılık bir herif...”

“Kendini beğenmişin biri,” diyorum. “Yeğenimin anlattığına bakılırsa, bir kendinden bir de Kayzer’den söz edermiş.”

“Ödle. Bütün yüksekte atanlar gibi.” Gülüyor Ferd.

Değneğini bir su birikintisine daldırıyor.

“Ama işi büyütüyor. Geçenlerde işittiğime göre parlamentoya girecekmiş.”

“Neden olmasın,” diyor Ferd, “orası onun gibilerle dolu.”

Ferd’e hayran kalıyorum. Babamın düşlerine giren parlamentoya bile saygısı yok. Ailemin, adı anılınca selama durduğu ya da sustuğu ne varsa hepsini hor görüyor. Ferd, sapına kadar erkek. Her şey vız geliyor ona.

“Evet!” diye haykırıyorum, “ikimiz Leo’yu koruyalım!”

Başını sallıyor. Kolumu boynuna doluyorum. Sonra bir türkü tutturuyoruz. Yüzeyi yapışkan bir sıvıdan oluşmuş, patlamayan hava kabarcıklarıyla kaplı bir gölette erkenci bir ateş semenderi buluyor Ferd. Söğüt dalının ucunu hayvanın başına dokunduruyor. İrkiliyor semender, ele benzeyen han-

tal ayaklarıyla koşarak göletin kıyısındaki sazların arasına dalıyor. Yol üzerinde iri, kara bir kurbağa uyukluyor. Pütürlü sırtında sivrisinekler geziniyor. Patates saklanan kokuşmuş, boş çukurlardan birinde mayısböceği kurtçukları arayan kargalara kocaman kesekler atıyoruz.

Kent arkamızda kalıyor. Kara bulutlarda bir şimşek ışılıyor, parlamaya başlayan kül renkli damlarda yansılanıyor. Sonra yağmur başlıyor. Koşuyoruz...

Ferd'lerin çiftliği anayoldan 500 metre kadar uzakta, iki yanında akkavaklar sıralanan sarı, bakımlı bir yol çiftliğe ayrılıyor. Bu yolda bisikletle dolaşmak güzel olur. Hiç sarsılmazsınız. Ferd'le burada dolanır dururuz.

Çiftliğin avlusu geniştir. Sağda 18. yüzyılda yapılmış, duvar sarmaşıklarıyla donanmış asıl kapı yükseliyor. Yanı başında süthane, samanlık, ahırlar. Karşısında hizmetçilere ayrılan ev, onun arkasında Polonyalı mevsimlik işçiler için barakalar.

• • •

Bay v. K., Bismark'ın düşmesinden birkaç yıl sonra ordudan ayrılmıştı. II. Wilhelm'in tutumuna bütünüyle karşı çıkan ailesinin yolunu izledi. Ordudan ayrıldıktan sonra üç yıl yaşadığı İngiltere'de, bunun doğruluğuna iyiden iyiye inandı. Soylu İngilizlerle, diplomatlarla yakın ilişkileri oldu. Almanya'nın korkunç bir yalnızlığa sürüklendiğini çabucak gördü. Masraflı donanmalarla, şimdi olduğu gibi sömürge-ler edinmek için kendini tüketmeyip geleceğini Avrupa kıtasında arayan eski Prusya geleneğine hayınlık ettiği için II. Wilhelm'e düşman oldu. Tutucu içgüdüleriyle, Almanya'nın gerçeklerine uymadığına inandığı o gürültülü, insana usanç veren yeni akıma karşı çıktı. Kayzer'in yaldızlı kofluğuna

karşı dedesinin asker yalınlığını, babasının evrensel liberalizmini tuttu. Temeli İngiliz donanması ile sömürgeciliğinin üstünlüğünü tanımak olan bir İngiliz-Alman antlaşmasının Avrupa'da yüzyıllarca denge sağlayabileceğine kesinlikle inanmıştı. Dışişleri Bakanlığına verdiği muhtırasında, bu düşüncelerinden başka, İngiltere ile ortaklarına karşı açılacak bir savaşın monarşi için yaratacağı iç tehlikeleri de enine boyuna belirtti. Kayzer muhtırayı küçümseyerek gözden geçirdi, ama Binbaşı'nın üslubundan, yazdıklarından da ürktü. Memurluktan uzak kalmasına kesin karar verdi.

Binbaşı, gönlündeki kadını İngiltere'de buldu. Soyluydu kadın, babası Bismark'ın aşırı hayranlarındandı. Binbaşı, karısıyla Hindistan'a gitti. Oğulları Ferd, Kalküta'da, Majestic-Hotel'de doğdu. Binbaşı v. K. üç yıl gezginlik etti, avcılık yaptı. Himalayalar'da bir inceleme gezisinde karısı, sarıhummadan öldü. Binbaşı, oğlunu Puriten bir İngiliz kadını olan dadısının elinden çekti aldı, Japonya'ya götürdü. Gerçekten yas tuttuğu uzun, olaysız aylardan sonra bir Fransız ataşesinin kızıyla tanıştı. Taşrada, sessiz bir Japon kasabasında altı ay birlikte yaşadılar. Bu, dediğine göre Binbaşı'nın yaşamındaki en aydınlık dönemdir.

Ferd, bu arada konuşmayı, koşmayı öğrendi. Jacqueline'e anne diyordu.

Ataşe, Binbaşı'nın bütün değer yargılarında kendi mesleğine zarar verebilecek politik bir rezaletin nedenlerini görerek ona karışınca, ilişkileri bozuldu. Jacqueline, babasının gösterdiği nedenler karşısında boyun eğecek bir Fransız kıızıydı. Binbaşı'ya üç gün, üç gece süren bir allahaismarladık dedi. Binbaşı gereksiz bir duyarlılığa kapılmadan buna dayanacak kadar güçlüydü. Jacqueline babasının gerekçelerine uyararak ayrıldıktan birkaç gün sonra Binbaşı, Tokyo'da Al-

manca kitaplar satan bir dükkânda Jean Paul'ün bir yapıtını buldu. Onu okuduktan sonra yurduna dönmeye karar verdi.

Rusya'dan geçmeyi uygun gördü. Bir subay olarak, Doğu Sibirya demiryoluna ilgi duyuyordu. Wladiwostok'ta tifüse yakalandı. Sayıklamaları hep Jacqueline üstüneydi. Ferd, altı hafta bir Katolik hemşirenin gözetiminde yaşadı. Sibirya'nın o bitmeyen günlerinde yolculuk ettiler. Ferd bozkırları görünce ağlamaya başladı. Babası Almanya'yı anlatarak avuttu onu. Binbaşı Moskova'da oğlunu Kremlin'e götürdü. Tam çanların çalındığı vakitti. Ferd, Kremlin'in çanlarını hiç unutmadı. Sonunda onlara "Öküz Tanrıları" adını taktı.

Alman sınırından girdiklerinde Ferd dört yaşındaydı. Babasıyla Almanca, İngilizce, Fransızca konuşabiliyordu.

Binbaşı Berlin'e varınca bir romantiğin kurbanı olduğunu anladı. Tokyo'da okuduğu Jean Paul'ün kitabında, özlemiyle gönlünü daraltan o Almanya yoktu. Almanya'da yazlar yumuşak, aydınlık, verimli değildi artık. Düşünceler, bilimin büyük, güvenilir temellerine dayanmıyordu. Davullar dövülüyor, bağırılıyor, bağnazlık el üstünde tutuluyordu. Her şey gürültülü, taşkın, eleştirisizdi. Herkes Kayzer'in parlak sözlerle şişirdiği aydınlık geleceklere hep birlikte yürümeye hazırdı. Binbaşı'nın işçi sınıfına ilgisi yoktu. Suskunluk içinde direnen köylülere de aldırıyordu. Gittikçe çılgınlaşan burjuvalarla dalkavuk aristokratların yüzünü görüyordu yalnız.

O, görüp geldiği dünyanın gözlerinden bakıyordu Almanya'ya. Ailelerde, derneklerde, toplantılarda, yollarda, basında, arabalarda, parlamentodaki söylevlerde, her yerde her şey Binbaşı'ya karşı haykırıyordu: Bizim ordumuz, bizim sanayimiz, bizim bilimimiz, bizim sanatımız, bizim kadınlarımız, bizim çocuklarımız, bizim özelliklerimiz, bizim zekâmız, bizim olan ne varsa hepsi, yeryüzündekilerin en iyisidir!

Bu nakaratla kışkırtılan Binbaşı, donanma ile sömürge sorunlarını ele aldı. Yazdıkları, Güney Almanya'nın ünlü, liberal bir gazetesinde yazı kurulunun uygun gördüğü ölçüde yayımlandı. Yazılarında İngiltere ile bir antlaşma sağlanması uğruna büyük çabalar gerektiren denizaşırı politikadan vazgeçilmesi görüşünü savundu. Kimin gerçek bir devlet adamı gibi didinerek Almanya'yı büyük devlet yaptığını unutup kendine ölçsüz güvenen rejime çattı. Düşmanı küçümsemenin politik bir oyun olduğuna dikkat çekti. Sömürgelerin pazar olarak değerlerini belirtti, donanma politikasını "küçük bir çocuğun dev oyuncağına" benzetti. "Kel başa şimşir tarak," dedi. Bu yazılar Binbaşı'nın Soylular Kulübü'nden çıkarılmasına, toplumun dışına itilmesine yol açtı. Yazdığı liberal gazeteden bile ona ipin ucunu kaçırdığı bildirildi.

O günden sonra Binbaşı, kendini çiftliğinin yönetimiyle oğlunun eğitimine verdi. Gelişmiş bir sanayinin başarısı uğruna, halkın yazgısıyla oynandığını belirtmekten vazgeçti. Kırlara sığındı. Çiftçi oldu. Böylece bütün sorumluluklara sırt çevirdi.

• • •

Ferd'i tanıdığım zaman henüz altı yaşındaydı. Okulda apayrı bir yeri vardı. Uzun gezilerin yanı sıra babasının özel ilgisiyle de erkenden gelişen zekâsı, ona ağırbaşlılığı ile uyuyan bir üstünlük sağlıyordu. Sınıfımızın düşünce alanına girip de Ferd'in başaramayacağı hiçbir şey yoktu. Küçük okul atlasında gezdiği yerleri kırmızı kalemle gösterirken hepimiz saygıyla susardık. Hayal gücümüz, yabancı ülkeler üstüne gördüğümüz düşleri Ferd'e bağlıyordu. Oyunlarımızda bile canlandırmakta güçlük çektiğimiz serüvenlerin ortasınday-

dı o. Biz, coğrafya derslerinde uzak ülkeleri, onların devlet şekillerini, geçim yollarını öğrenmek zorundayken, bizim kitaplarda sıkılarak aradığımız her şey Ferd'in gözlerinde yaşıyıp duruyordu. O, dünyayı biliyordu. Mucize nedir, biliyordu. Öğretmenlerimiz bile ona neler gördüğünü sorardı. Bunlar hep ders dışı sorulardı.

Ferd bütün yabancı sözcükleri hiç güçlük çekmeden yanılsız söyleyebilirdi.

Yalnız din dersiyse arası iyi değildi. Sık sık kalkar, "Ben buna inanmıyorum," derdi. Bu, Kenan İli'ndeki mucizelerden biri ya da Efendimizin Petrus'a, "Kılıcını kınına sok..." demesi olabilirdi. Sıcaktan bunaldığımız bir gün, sıkıntıdan kutsal sakal resimleri çiziktirerek İsa'nın çarmıha gerilişini ezberlemeye çalışırken, tıknafes öğretmenimize şöyle sordu: "Peki, İsa dirildikten sonra neden göğe çıktı? Neden yeryüzünde kalmadı? Kalsaydı daha iyi olmaz mıydı?.." Böyle konuştuğu için adamakıllı azarlandı.

Salt din dersi öğretmeni söyledi diye, kimi şeylere inanmak konusunda beceriksizliğinin acısını beden eğitimi dersinden çıkarırdı. Bu alanda hepimize örnekti. Yapamadığı hareket yoktu. Kuvvetli olduğu kadar çevikti de.

Babası onun bu alandaki üstünlüğünü, hiç aksatmadığı bir spor eğitimiyle pekiştiriyordu. Her sabah saat yedide, harman yerinde ona boksun inceliklerini öğretiyordu. Bu çalışmalarında Binbaşı'nın, Kayzer'in söylevlerini yorumlayan gazetelerle tıka basa doldurduğu bir çuval kullanıyorlardı. Çuvalın ağırlığı Ferd'in vuruşlarına elveriyordu.

Biz, loş odalarda, analarımızın dizi dibinde kurşun askerlerle oynar, posta pulu biriktirir, serin havalarda yeleksiz sokağa çıkınca azarlanıp dururken, Binbaşı, akşamları oğluyla birlikte nemli çayırları atla dolaşırdı. Ferd sert bir dөşek-

te uyur, yazın evlerinin önündeki çeşmenin yalağında, köylülerin öfkeli bakışları arasında sık sık çırılçıplak yıkanırđı. Ferd'in açık havada, tarlaların, çayırların ortasında, onlardan doğmuş gibi duran tunçlaşmış vücudunu gizlice seyrederdik.

Ferd okulda yumruklarının gücüyle de ün yapmıştı. Büyük sınıflardaki öğrenciler bile onu sayardı. Anlaşmazlıkları haksızlık etmeden uzlaştırırdı. Yiğitçe dövüşmeyenlere öfkelenir, karşısındakinin karnına vuranları, çelme takanları kendisiyle erkekçe dövüşmeye çağırır, adamakıllı pataklar, sınıfımızın şerefini kurtarırdı. Ferd kimseyi düşman bilmez, kimseye kin tutmazdı. Babası onu, aristokrat subayların, burjuvazinin doğuşundan önceki soylu geleneklerine göre büyük bir titizlikle eğitiyordu.

•••

Kentimizin Binbaşı'ya karşı tutumu pek sertti. Önce Kayzer'in doğum günlerinde ortalıkta görünmemesi, bütün çağrılarını kabaca geri çevirmesi göze battı. Daha sonra sömürge sorunları üstüne yazdığı makalelerden rahatsız oldular. Pek çok ana-baba, onun eğitim anlayışını da kuşkuyla karşılıyordu. Binbaşı için dosya tutan kaymakamın üstü kapalı konuşmalar yapmasından sonra, onun politik tutumunu mimmlediler. Binbaşı'nın bunları doğrulayan davranışları da vardı: Oğluyla çoğu zaman İngilizce konuşuyordu. Binbaşı v. K. işçi sınıfından yana olmanın dışında her şeyle suçlanabilirdi; ama gene de ona "Kızıl Binbaşı" deniyordu. O, hayranı olduğu bir geçmişin yıkılacağı korkusuyla kurulu düzene karşı çıkıyordu. Tutucuydu, üstelik kültürlüydü. Bir gün olsun karnı tok, sırtı pek yaşamamış olan halka, yarı gelişmiş bir burjuvazi ile birkaç profesörün saçma ideolojisine dayanarak dünyaya hükmetmeyi vaat eden II. Wilhelm'e kesinlikle karşı çıkma-

sına yalnız bu bile yeterdi. “Dünyaya hükmetmeyi dillerine dolayan bu adamlar, bunu başarırlarsa, kalkıp Kalküta’da külbastı yemekten başka ne yaparlar?” diyordu Binbaşı.

Politik düşünceleri, kaygıları gittikçe kurulu düzene karşı keskin bir öfkeye dönüştü. Kimse bu adamın devrimci olduğunu söyleyemezdi. Oysa bütün kent onu devrimci sayıyordu.

Ona ilk kez “Kızıl Binbaşı” diyen Brosius’tu. Salonlarda, kendisine candan bağlı olan memurlar arasında, Binbaşı’nın özel yaşamı üstüne öyküler yaydı. Öykülerin ağırlık merkezi, elbette onun Fransız ataşesinin kızıyla olan ilişkisiydi. Dr. Brosius’un ayarında olan bu nüfuzlu çevrelerde Fransız demek, soysuz, frengili, cinsel sapık demektir.

Brosius ahlak maskesi ardında, sözüm ona haklı bir öfkeyle, bu ilişkinin ayrıntılarını ballandıra ballandıra anlattı. Bu bilgileri Tokyo’da elçilik kâtibi olarak Almanya’nın yüksek çıkarlarını korumuş bir ülküdeşine borçluydu.

Brosius bildiklerini, şehvetini gizlemeye çalışarak şişirdi. Anneler çığlık çığlığa oğullarına koşular, onlara “Kızıl Binbaşı”nın oğluyla konuşmayı yasak ettiler. Ferd onlara, yasak bir ilişkinin ürünüymüş gibi gösterildi. Oğullar ana-babalarının gösterdiği gerekçelere boyun eğdiler. Ferd’in gücünü istemeyerek de olsa öğrenmişlerdi. Onun üstünlüğünü temiz ahlaklı olmanın karşısına koyabileceklerini görünce sevindiler. Hemen “piç” demeye başladılar Ferd’e. Biz, halk okullarına giden çocuklara da piç derdik.

• • •

Ferd bu boykota metelik vermedi. Teneffüslerde bahçede bir başına kaldı, ötekiler topluca eğlenirken o, ekmeğini yedi. Arkasından konuşmaları, piç diye bağırımları onu pek üzmedi. Babası, olanların nedenini ona açıkça anlatmıştı.

Sınıfımızda bu boykotu kırmayı bir ben başarabildim. Babam, benim eğitimimi bütünüyle anneme bıraktığı, kendisi yalnızca işini, pul biriktirmeyi düşündüğü için bunu yapabildim. Ayrıca babam, gevezeliklerinden ötürü Brosius'tan tiksiniyordu. Sarhoşken açık saçık fıkralar anlatmayı pek seven Brosius, Hıristiyanlığın temel ilkelerini çiğneyen biriydi. Oysa babam o ilkelere göre eğitilmişti. Binbaşı için söylenenleri ahlaksızlık sayıyordu, ama Brosius'un yargıçlığından kuşulanacak kadar da adildi.

Annem Ferd'i severdi. Biz oynarken, arada bir durup onun bir kavgayı yatıştırmasını ya da ceviz ağacına uçarcasına tırmanışını seyrederdi. Onun büyüklerle konuşurken hiç sıkılmadan rahat yanıtlar vermesinden hoşlanırdı. Ferd'in, kasketini çıkarıp selam verişinde bile başka çocuklarda görülmeyen bir incelik vardı. Annem, Ferd'le büyüklerin çocuklarla konuştukları gibi konuşmaz, ona gerçekten önem verir, anlattıklarına ilgi duyardı. Kayzer'in doğum gününden birkaç gün sonra boykot kararı verildiğinde, babam bile Ferd için şöyle dedi:

“Örnek bir çocuk. Yazık ki babasının garip düşünceleri var. Neden onları kendine saklamaz?”

“Herkes senin gibi değil...” dedi annem, babama dik dik baktı.

“Rica ederim,” diye bağırdı babam, “bu kadar ileri gitme. Gerçi bugün olup bitenlerin çoğuna ben de katılmıyorum, ama sesimi çıkarmıyorum. Kayzer'in olanı Kayzer'e veriyorum. Ben görevimi yapıyorum! Ben memur adamım! Dünyayı düzeltmek bana mı kaldı...” Sonra odasına çekildi, yeşil ışığın altında pullarına daldı.

Bense korku içinde masada oturmuş, örtünün püsküllerini düğümlüyordum. Babam karar vermeyi hep anneme bırakırdı. Elinden geldiği kadar uzak durmak istediği günlük sorun-

larda annemin içgüdülerine güvenirdi. Boyunbağının düzgün durup durmadığına bile annem karar verirdi. Annem, evin durumu, bahçenin düzenlenmesi ya da benim eğitimim üstüne ne düşündüğünü sorunca hep şöyle derdi:

“Benim bir diyeceğim yok sevgilim, ne istersen yap.”

Sonra gene büyük bir bağlılıkla işine gider, akşamları sessiz bir neşe içinde, sevdiği şeylere dönerdi. Sevdiği şeyler, posta pulları ve Yargıtay kararlarının yorumlarıydı.

Bir örtüye kırmızı, mavi çiçekler işlemeye başlayan annemi gözetlemeye başladım. Annem bir yandan da gülümsüyordu; ama babama mı, yoksa bana mı olduğunu anlayamadım.

“Şimdi,” dedi birdenbire, başını işinden kaldırmadan, “Ferd ne olacak? Artık onunla oynamayacak mısınız?”

“Hayır!” diye haykırdım. “Hayır! Ben, Ferd’i yalnız bırakmam!”

“Peki, Ferd’i yalnız bırakmazsın, ama neden?”

“Onu seviyorum da ondan. Hele şimdi daha çok seviyorum onu, böyle yapayalnızken.”

Anneme baktım.

Şaşırılmıştım. Ellerimi nereye koyacağımı bilemiyordum.

“Ferd’i çok sevdiğini nerden biliyorsun?”

“Ah, anne...” dedim.

Annem karşımda oturmuş, mavi gözleriyle gönlümü okur gibi yüzüme bakıyordu.

“Ben onu...”

“Sen onu ne yapabilirsin? Her şeyi söyle bana!”

“Onu öpebilirim..!” Annemin önünde yere yatmış, bağışlayan kucacağının sıcaklığını arıyordum. Ben ağlamaya başlayınca bana sıkı sıkı sarıldı.

“Onu öptün mü hiç?”

“Hayır anne, zaten o bırakmaz ki...”

“Ama onu seviyorsun?”

“Evet anne, neredeyse seni sevdiğim kadar çok...”

Gülümsediğini sezdim. İşini toplayıp sedirin üstüne koydu.

“Onu seviyorsan onunla birlikte olmalısın.”

“Anne!” diye haykırdım. Elleri öptüm.

“Sana engel olmaya kalkarlarsa benim izin verdiğimi söylersin. Sonra sen, Ferd’in babasını kötülemek için söylenenleri anlamazsın. Bunlar yalnızca büyükleri ilgilendiren, onların kendi aralarında çözmeleri gereken şeyler. Sen daha çocuksun. Ferd de senin arkadaşısın.”

“İyi ama...” dedim, bunun doğurabileceği sonuçlar aklıma gelivermişti. “Haugwitz, kaymakama, oğlum, Ferd’le konuşmaları adamakıllı pataklar, demiş.”

“Pataklasın da görelim, sen Ferd’le birlikteyken...”

Havaya sıçradım. Gene haklıydı annem. Ferd beni korurken kimse kılıma dokunamazdı elbet.

“Korkmuyorum onlardan!” dedim. “Hele bir gelsinler! Ferd, onların hepsinden daha kuvvetli, daha cesurdur.”

“Ferd zeki, güçlü kuvvetli bir çocuk,” diyerek gülümsedi annem. “Ondan pek çok şey öğrenebilirsin.”

“Ben de onun gibi olacağım. Ferd gerçek bir kahraman!”

O sırada coşkunlukla kollarımı açtım. Sol elim yarı dolu çay fincanına çarptı. Fincan düştü, tok bir sesle kırıldı. Bitişik odanın kapısı açıldı. Babam görüldü. Kollarım yukarda, şaşkın, döşemeye yayılan çaya bakakaldım. Babamın boğuk sesini duydum:

“Gene kirlettin parkeleri!”

“Kendimden öyle geçmişim ki...” diye kekeledim. Üzerime yürüdü. Tokadı yiyeceğimi biliyordum. Babam parkelere çok düşkündü. Kentte parke de bulunmuyordu. Babamdan pek çok tokat yemiştim.

O akşam annem, babama ilk kez engel oldu, geldi, babamın öfkeyle kaldırdığı elini tuttu. Yumuşak bir sesle:

“Bırak onu,” dedi. “Gerçekten kendinden geçmişti. Düşün, oğlun bir kahraman olacak. Demek ki daha bir sürü çay fincanı kıracak. Döşemeye de bir şey olmadı zaten. Yeniden cilalarım. Cumartesi günü bütün döşemeler silinecek nasıl olsa. Anlaşılan, oğlun anasına çekmiş.” Eğilerek selamladı babamı, tatlı tatlı gülümsüyordu. Babam, başını iki yana sallayarak odasına gitti. “Ne isterseniz yapın!” dediğini işittim.

Boynuna sarılmak için anneme koştum, ama o çabucak çömelip fincan kırıklarını toplamaya başlamıştı. Bir bezle çayı sildi.

“Git yat artık,” dedi. “Ferd’i pazar günü kahve içmeye çağır. Elmalı çörek yapacağım sizin için.”

Dilim tutuldu. Ayaklarımın ucuna basarak anneme sokuldum. Eğilip ensesinden, saçlarının başladığı yerden öptüm. O gece çok mutluydum. Uzun süre uyuyamadım.

• • •

Ertesi gün öğle teneffüsünde Ferd’in yanına gittim. Bahçenin kuzeyindeki çite yaslanmış duruyordu. “Ferd,” dedim, “ben senin arkadaşın olarak kalacağım.” “Öyle mi?..” dedi, “Neden?” Kızardım. “Bilmem,” dedim, “Pazar günü bize kahve içmeye gel. Annem elmalı çörek de yapacak,” Ferd güldü. Kolunu boynuma doladı. Bahçede dolaştık. Ötekiler çevremizde fısıldaşıp duruyorlardı. Yaşanmaya değer duygular içindeydim.

Zil çaldı, bütün öğrenciler dersliğe giderken Ferd’in ellerini tutup kulağına fısıldadım: “Senin için her şeyimi veririm. Canımı bile!”

(Bu sözü bir çocuk romanında okumuştum. Orda arkadaşlıklar böyle pekiştiriliyordu.)

Ferd güldü. “Canın senin olsun,” dedi, “ama bana bisiklete binmeyi öğret.”

Nasıl da sevindim. Bisiklete binmek benim bildiğim, ama onun bilmediği tek şeydi.

Sekiz gün sonra onu da başardı.

Artık her gün birlikteydik. Arkadaşlığımızla övünüyordum; çünkü yasaklara, bütün bir kente karşı çıkabiliyorduk. Bize yüz vermiyorlardı, ama bizden korkuyorlardı. Okulun bahçesinde, oyun alanlarında bizim sözümüz geçiyordu. Ben de yumruklarımı kullanmayı çabucak öğrendim. Herkes bize dış biliyordu, ama kimse kılıma dokunamıyordu. Gerçekte çok kuvvetli, ama dağınık olan yoksul halk okulu öğrencilerini örgütlemeyi öne sürdüm. Bunu da başardık. Ferd’in yönetiminde “asilzade” takımına üç kez adamakıllı dayak attık. Ondan sonra halk okulu öğrencilerine de piç diyemez oldular. Sokaklar bizim buyruğumuzdaydı. Bir de futbol takımı kurduk. Halk okulu öğrencileri Ferd’e çok bağlıydılar. Ona kaptan diyor, konuşmalarını kasketlerini havaya fırlatarak alkışlıyorlardı. Yanımızda, silah olarak küçük sopalar taşıyor, tanınmak için kollarımıza kızıl şerit bağlıyorduk. Adımız “Kızıl Çete” idi. Ben bu çetenin borazanıydım.

Bu arkadaşlık güzeldi. Çünkü herkes onun sözünü ediyordu.

Rezalet, diyordu kimileri.

Sosyalist çöküntü, diyordu Brosius.

Ama bize engel olamıyorlardı.

İşte bu yüzden Ferd’in Leo’yu koruma kararı sözde kalmazdı. Ferd bunu yapabilirdi. Kızıl Çete onunla birlikteydi.

Gene o günlerde, çocuklarla hiç ilişkisi olmayan bir düşünce, zihnimi kurcalayıp duruyordu. Büyüklerin çocuklardan titizlikle gizlediği bir şeydi bu. Beni ya da bir başka çocuğu yakınlarında görünce, sanki kabahat işlerken yakalanmışlar gibi konuşmalarını kestiklerini, biz odadan çıkarken, kullandıkları sözcükleri çabucak değiştirip başka türlü konuşmaya başladıklarını fark etmiştim. Demek kendi aralarında fısıldaşarak ya da göz göze bakışarak konuştukları şeyleri, yaşamlarının bizden gizledikleri yanları vardı. Gerçi okulda bizden yaşça daha büyük çocukların yerlere çizdiği kötü resimlere bakarak düşündüğüm gibi gizli ilişkiler olduğunu sezinlemiştim; ama resimler eksikti, üstelik iğrençti. Düşüncelerimi ancak Ferd'lerin çiftliğinde günlük olaylara bağlamaya başladım. Hayvanları inceledim. Birbirlerinin üzerine atlarken, anneme anlattığım zaman bana söylediği gibi yalnızca oynuyor olamazlardı. Ferd, hayvanların cinsiyetleri arasındaki farkı pek de önemsemeyerek bana belirtince, bu farkın insanlarda da var olduğunu buldum. İnsanların nasıl oynastıklarını merak etmeye başladım. Buna “oynaşmak” diyordum; çünkü bir ad vermedikçe işin sırrı daha da büyüyordu. Benimki önceleri salt bir merak, gerçeği olduğu gibi öğrenmek isteğiydi. Babam bana gerçeği açıklamayı kızara bozara denedikten sonra böyle şeyleri sormanın yakışık almayacağını söyleyince işin içine öfke, korku, utanç karıştı.

Ferd bu konulara pek ilgisizdi. Kızları hiç umursamıyor, hayvanlarda da anlaşılmayacak bir şey görmüyordu.